herpy

WARANY

Bluetail monitor

Varanus doreanus

Varanus doreanus to duży, masywny waran lasów deszczowych z Nowej Gwinei i najdalej na północ wysuniętej części Australii, o szaroniebieskim ciele i jasnoniebieskim ogonie z czarnymi pasami. Doświadczenie w utrzymaniu i rozmnażaniu jest bardzo skromne, a część danych zapożyczono od blisko spokrewnionych gatunków.

Rodzina: Varanidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**100-135 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**10-15 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny i naziemny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**300 × 150 × 150 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**26-33 °C**
Miejsce wygrzewania	**40-45 °C**
Temperatura w nocy	**24-26 °C**
Wilgotność	**60-80%**
Woda	**Część wodna**
Temperatura wody	**26-28 °C**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 3
Pokarm	**Owady i kręgowce**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**4-9 jaj**
Inkubacja	**164-166 dni** przy 29 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Varanus doreanus to masywny waran o dużej, wypukłej głowie i silnych kończynach. Ubarwienie podstawowe jest szarobrązowe do niebieskoszarego, a na karku, grzbiecie i nogach biegną poprzeczne rzędy czarnych plam z jasnym środkiem. Gardło jest białawe z ciemnym marmurkowaniem, język jasny, a ogon bocznie spłaszczony, z wyraźnym podwójnym grzebieniem. Ogon jest jasnoniebieski z czarnymi poprzecznymi pasami i to od niego gatunek otrzymał swoją angielską nazwę. U dorosłych zwierząt błękit blednie, a młode mają bardziej kontrastowy wzór niż stare.

Gatunek opisał w 1874 roku A. B. Meyer na podstawie zwierząt z północno-zachodniej części Nowej Gwinei. Przez około 120 lat uważano go za część *Varanus indicus*, a zwierzęta funkcjonowały m.in. pod nazwą *V. indicus kalabeck*. Dopiero w 1994 roku przywrócono mu status odrębnego gatunku. Należy do grupy wokół *V. indicus* w podrodzaju *Euprepiosaurus*, ale razem z *Varanus finschi*, *Varanus semotus* i *Varanus yuwonoi* tworzy własną grupę gatunków. Holotyp zniszczono podczas II wojny światowej, a nowy wyznaczono w 1994 roku. *V. doreanus* jest tak podobny do *V. indicus* i *Varanus jobiensis*, że zwierzęta w handlu i w muzeach przez długi czas mylono. Jasny język, marmurkowe gardło i niebieski ogon to najbardziej przydatne cechy rozpoznawcze.

Długość całkowita wynosi zwykle do około 135 cm, ale pojedyncze osobniki dorastają większych rozmiarów. Samce mogą osiągać 154 cm (długość od pyska do kloaki 63 cm, ogon 91 cm), a przy długości od pyska do kloaki 84 cm długość całkowita przekracza 174 cm. Rozmiar w chwili osiągnięcia dojrzałości płciowej ani masa dorosłych zwierząt nie są znane.

Temperament nie został opisany. Gatunek należy do najrzadszych waranów w ogrodach zoologicznych (mniej niż dziesięć zwierząt na całym świecie), ale regularnie pojawia się w handlu. Do czasu udowodnienia, że jest inaczej, nastaw się na silne, szybkie i skore do obrony zwierzę.

Dorosły osobnik wymaga osobnego pomieszczenia lub dużego terrarium własnej konstrukcji, codziennej uwagi oraz budżetu na całe ofiary, takie jak myszy, szczury i ryby. Długość życia nie jest znana, ale podobnie jak u spokrewnionych waranów oznacza to zobowiązanie na dekadę lub dłużej.

Występowanie i środowisko

Varanus doreanus występuje na całej Nowej Gwinei, zarówno w części indonezyjskiej (Papua), jak i w Papui-Nowej Gwinei, a także na niektórych okolicznych wyspach. Najbardziej znane stanowiska leżą w północno-zachodniej części Nowej Gwinei, gdzie zebrano holotyp, oraz w Milne Bay na południowym wschodzie. W latach 90. pojawiły się pierwsze sygnały, że gatunek żyje również na kontynencie australijskim, co później potwierdzono: występuje na najdalej wysuniętym na północ krańcu Półwyspu Jork i w górach położonych dalej na południe, m.in. w Iron Range, McIlwraith Range i Kawadji-Ngaachi Range.

Występowanie na Archipelagu Bismarcka, m.in. na Nowej Brytanii, jest niepewne, ponieważ gatunek mylono tam ze spokrewnionymi gatunkami. Gatunek zgłaszano też z wysp takich jak Biak, Salawati i Waigeo. Stwierdzenia pochodzą z nizin i sięgają co najmniej około 450 m n.p.m.

> **Naturalny zasięg:** Indonezja, Papua-Nowa Gwinea i Australia.

ŚRODOWISKO

Gatunek jest związany z lasem deszczowym. Na Półwyspie Jork trzyma się głęboko w półzrzucającym liście lesie deszczowym i wychodzi do otwartego lasu eukaliptusowego tylko w promieniu 50 m od lasu deszczowego. Na Nowej Gwinei żyje w lesie deszczowym, często przy wyschniętych korytach rzek i wzdłuż cieków. Korzysta zarówno z dna lasu, jak i z drzew, wspina się po pniach na wysokość co najmniej 10 m i prawdopodobnie plądruje ptasie gniazda i jaja.

Klimat jest ciepły przez cały rok. W północnej części Półwyspu Jork temperatura w dzień wynosi zwykle 27-33 °C, a średnio spada około 1 700 mm deszczu rocznie, głównie w porze monsunowej od grudnia do kwietnia. Pozostała część roku jest sucha.

W naturze gatunek zjada gady, jaja (zwłaszcza jaja żółwi) i owady, m.in. chrząszcze, a prawdopodobnie także pisklęta i ptasie jaja. *Varanus indicus* żyje na tym samym obszarze, ale na Półwyspie Jork widywano go tylko w namorzynach i lasach przybrzeżnych, a nie w głębi lasu deszczowego, gdzie przebywa *Varanus doreanus*. Samce walczą wyprostowane na tylnych nogach, a młode padają ofiarą węża *Aspidites melanocephalus*.

Hodowla

TERRARIUM

Varanus doreanus potrzebuje dużego terrarium z basenem, w którym może pływać i nurkować. Wymiary, temperatury, karmienie i dane hodowlane opierają się na rozmiarach i trybie życia gatunku oraz na spokrewnionym *Varanus melinus* z tej samej grupy gatunków.

Dorosłe zwierzę o długości 100-135 cm potrzebuje pomieszczenia lub dużego terrarium własnej konstrukcji o wymiarach co najmniej 300 × 150 × 150 cm (długość × szerokość × wysokość). Para musi mieć jeszcze więcej miejsca i terrarium, które da się podzielić na dwie części. Wysokość jest ważna, bo gatunek się wspina, a powierzchnia dna musi dawać miejsce do biegania.

Młode mogą zacząć w szklanym terrarium o wymiarach około 100 × 50 × 60 cm, ale szybko rosną i w ciągu pierwszego lub drugiego roku muszą dostać większe terrarium. Zaplanuj duże terrarium od początku i nie kupuj małego.

Urządź je głębokim, zatrzymującym wilgoć podłożem, np. grubą korą, ziemią i liśćmi, o grubości co najmniej 20-30 cm, aby zwierzę mogło kopać i spać zakopane. Zapewnij wiele kryjówek na różnych wysokościach, rurki korkowe i grube gałęzie do wspinaczki oraz duże, stabilne miejsce do wygrzewania. Niezbędny jest zbiornik z wodą, w którym zwierzę może pływać i

nurkować, od około 70 litrów do basenu o średnicy 120 cm i głębokości 80 cm. Przygotuj skrzynkę lęgową z wilgotną ziemią i torfowcem.

Wszystkie źródła ciepła muszą być osłonięte, aby zwierzę nie mogło się poparzyć, a drzwi muszą się zamykać na zamek. Warany potrafią otwierać proste zamknięcia i podnosić luźne pokrywy. Wentylacja musi być dobra, ale musi też dać się utrzymać wilgotność powietrza.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

TEMPERATURA

W dzień w terrarium *Varanus doreanus* powinno być 26-33 °C, a w miejscu do wygrzewania 40-45 °C. Chodzi o temperaturę powierzchni w miejscu do wygrzewania mierzoną termometrem na podczerwień, a nie o temperaturę powietrza. Gradient musi być duży, aby zwierzę mogło wybierać między ciepłym a chłodnym końcem i schronić się przed ciepłem. W nocy temperatura może nieco spaść, do 24-26 °C. Wodę należy utrzymywać w temperaturze 26-28 °C. Do ogrzewania używa się lamp halogenowych lub HQI, w każdym przypadku osłoniętych. Promienniki ceramiczne nie dają światła, a warany nie zawsze orientują się, jak bardzo są gorące.

Zwierzę, które przez wiele godzin przebywa w miejscu do wygrzewania i nie chce jeść, ma za zimno. Zwierzę z otwartym pyskiem, które szuka schronienia w wodzie, ma za ciepło.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Gatunek żyje w lesie deszczowym, gdzie na Półwyspie Jork spada około 1 700 mm deszczu rocznie, a w niektórych częściach Nowej Gwinei więcej. Utrzymuj wilgotność powietrza na poziomie 60-80 %. Zraszaj terrarium codziennie i utrzymuj podłoże wilgotne, ale nie mokre. Suche, pylące podłoże utrudnia linienie, a stale mokre powoduje grzybice i problemy ze skórą.

Basen zapewnia dodatkową wilgoć, a zwierzę z niego pije. Wodę wymieniaj często, ponieważ warany nierzadko wypróżniają się do wody.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny w dzień i korzysta z miejsc do wygrzewania, dlatego zaleca się UVB, a odpowiednia jest strefa Fergusona 3. Używaj świetlówki T5 na całą długość albo lampy rtęciowej lub metalohalogenkowej nad miejscem do wygrzewania, zawieszonej w takiej odległości, aby indeks UV przy grzbiecie zwierzęcia wynosił około 3-5, a dużą część terrarium pozostaw w cieniu. Wymieniaj świetlówki co 12 miesięcy.

Światło powinno być włączone przez 12 godzin na dobę, a w nocy powinno być ciemno. Pełnospektralne oświetlenie o wysokim Ra nad roślinami i miejscem do wygrzewania rozjaśnia terrarium i sprawia, że zwierzę jest bardziej aktywne.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

W naturze *Varanus doreanus* zjada gady, jaja (zwłaszcza jaja żółwi) i owady, takie jak chrząszcze, a prawdopodobnie także pisklęta. W terrarium sprawdzają się duże owady, myszy, ryby i kraby.

- Zwierzęta dorosłe: raz w tygodniu cała mysz, mały szczur, kurczę lub ryba, a do tego szarańcza, świerszcze lub inne duże owady, z kilkudniowymi przerwami między posiłkami. Skorupiaki, np. kraby, można podawać dla urozmaicenia.
- Młode: szarańcza i świerszcze co drugi dzień, a od czasu do czasu oseski myszy. Podawaj pokarm pęsetą, aby każde dostało tyle samo.
- Całe ofiary zwykle pokrywają zapotrzebowanie na wapń. Owady posypuje się wapniem z D3, a od czasu do czasu preparatem witaminowym.

Otyłość jest zagrożeniem, zwłaszcza jeśli gryzonie staną się głównym pokarmem. Utrzymuj zwierzę w szczupłej kondycji i regularnie je waż. Urozmaicona dieta z dużą ilością owadów i ryb jest lepsza niż myszy co tydzień.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Dorosłe zwierzęta są silne i szybkie i mogą zadać poważne obrażenia. Ugryzienie warana o długości metra lub więcej może być głębokie, pazury są ostre i mogą rozorać skórę, a ogon służy jako bicz. Temperament oswojonych osobników *Varanus doreanus* nie został opisany, więc traktuj dorosłe zwierzę z dużym respektem i używaj rękawic lub ręcznika, dopóki go nie poznasz.

Daj nowym zwierzętom od dwóch do czterech tygodni spokoju, zanim zaczniesz je dotykać. Poruszaj się spokojnie, mów cicho i pozwól zwierzęciu podejść do ciebie. Karmienie pęsetą, a później z ręki może budować zaufanie. Niech sesje będą krótkie. Zestresowane zwierzę syczy, nadyma się, uderza ogonem i szeroko otwiera pysk; wtedy przestań i pozwól mu się uspokoić.

Warany mogą przenosić salmonellę. Dokładnie myj ręce po kontakcie ze zwierzęciem, terrarium i wodą i nie pozwalaj małym dzieciom ani osobom osłabionym dotykać zwierzęcia.

Trzymaj zwierzęta pojedynczo. Utrzymanie grupowe może skończyć się śmiertelnymi ranami od ugryzień. Można spróbować z parą, jeśli terrarium jest bardzo duże i da się je podzielić przegrodą, ale samce walczą o samice i terytoria.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Wiek i masa w chwili osiągnięcia dojrzałości płciowej nie są znane dla *Varanus doreanus*. U *Varanus melinus* może minąć około siedmiu lat, zanim para doczeka się pierwszego zniesienia. U *V. melinus* samiec staje się wyraźnie większy od samicy, a największe znane *V. doreanus* to samce o masywnej głowie. Płeć trudno rozpoznać, a sondowanie nie daje u waranów pewnych wyników, ponieważ samice mają podobne kieszenie u nasady ogona. Pewne określenie płci wymaga endoskopii, USG lub prześwietlenia u weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów.

GODY I KOPULACJA

Kopulacja u *Varanus doreanus* prawdopodobnie nie jest związana z porą roku, lecz następuje, gdy samiec zostaje wpuszczony do samicy. Rozdziel parę ponownie po około dwóch tygodniach.

Używaj bardzo dużego terrarium z przegrodą, w którym zwierzęta mogą przebywać osobno i być łączone tylko pod nadzorem. Zwierzęta trzymane razem mogą zginąć od ran po ugryzieniach. Ciążę łatwiej rozpoznać po wilczym apetycie niż po wyglądzie ciała. Ciężarnym samicom dawaj dużo pokarmu i wapnia.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Zniesienie u *Varanus doreanus* liczy prawdopodobnie 4-9 jaj, a samica może składać jaja w odstępach około trzech miesięcy.

Daj samicy skrzynkę lęgową o wymiarach 80 × 50 × 25 cm lub większą, do połowy wypełnioną wilgotnym torfem, liśćmi i torfowcem, aby miała gdzie kopać. Bez odpowiedniej skrzynki może zatrzymać jaja, co zagraża jej życiu. Samica, która niespokojnie kopie, odmawia pokarmu i tyje, jest najprawdopodobniej ciężarna. Obserwuj apetyt i masę ciała.

INKUBACJA

W mieszance wermikulitu i piasku (2:1) jaja wykluwają się po 164-166 dniach w temperaturze 29 °C.

Ułóż jaja na podłożu inkubacyjnym bez obracania ich i przykryj pojemnik z jajami folią, aby powietrze pozostawało nasycone wilgocią. Co najmniej raz w tygodniu zdejmij folię, aby przewietrzyć. Jaja, w których nie zachodzi rozwój, można usunąć po kilku dniach, ale niektóre jaja mogą zawierać obumarłe zarodki. Inkubacja trwa ponad pięć miesięcy, więc bądź cierpliwy i nie otwieraj jaj zbyt wcześnie.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo wyklute młode *Varanus doreanus* ważą prawdopodobnie około 33-35 g i mierzą łącznie 27-28 cm. Trzymaj je w szklanych terrariach z gałęziami, rurkami korkowymi, roślinami i poidłem i zraszaj codziennie.

Po czterech-pięciu dniach zaproponuj świerszcze; młode często biorą je dopiero po dziesiątym dniu. Kilka tygodni później dochodzą oseski myszy, a potem dieta składa się ze świerszczy i szarańczy co drugi dzień oraz od czasu do czasu oseska myszy. Młode są żarłoczne i trzeba uważać, aby ich nie przekarmić, dlatego karm każde osobno pęsetą. Niektóre rosną szybciej niż inne. Rozdziel je, jeśli staną się agresywne, i licz się z tym, że w krótkim czasie wyrosną z terrarium dla młodych.

Zdrowie i częste błędy

Choroby *Varanus doreanus* nie zostały opisane osobno. Poniższe dotyczy ogólnie waranów w niewoli:

- Pasożyty i stres u zwierząt odłowionych z natury lub pochodzących z farm. Zwierzęta w handlu to prawdopodobnie w większości osobniki odłowione na Nowej Gwinei, a rozmnażanie w niewoli nie zostało udokumentowane. Trzymaj nowe zwierzę na kwarantannie przez co najmniej sześć tygodni i zleć weterynarzowi badanie próbek kału pod kątem robaków jelitowych i innych pasożytów.
- Zbyt mało ciepła lub UVB osłabia odporność, pogarsza apetyt i prowadzi do chorób kości. Mierz temperaturę powierzchni w miejscu do wygrzewania termometrem na podczerwień.
- Otyłość i stłuszczenie wątroby, jeśli zwierzę dostaje zbyt wiele gryzoni i ma za mało ruchu.
- Problemy z linieniem przy zbyt suchym powietrzu: resztki wylinki na palcach i ogonie. Zapewnij wilgotną kryjówkę i kąpiele.
- Zapalenie płuc i zapalenie jamy gębowej przy zbyt niskiej temperaturze i zbyt mokrym podłożu, z wydzieliną z nosa, sapaniem i oddychaniem przez pysk.
- Rany od ugryzień, jeśli zwierzęta są trzymane razem, oraz oparzenia od nieosłoniętych lamp.
- Salmonella może przenosić się na ludzi, więc myj ręce po kontakcie ze zwierzęciem, terrarium i wodą.

Skontaktuj się z weterynarzem doświadczonym w leczeniu gadów, jeśli zwierzę traci na wadze, nie je przez kilka tygodni, ma obrzęki, wydzielinę z nosa lub osłabione kończyny.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.